

Azərbaycanda rəqəmsal texnologiyaların beynəlxalq təchizat zəncirində tətbiqinin qiymətləndirilməsi

Atabəy Rəşidli

Xülasə. Bu məqalədə Azərbaycanada rəqəmsal texnologiyaların beynəlxalq təchizat zəncirində tətbiqi və onun effektivliyi qiymətləndirilir. Ölkədə rəqəmsallaşma siyasəti çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən həyata keçirilən təşəbbüslər logistika və ticarət proseslərinin optimallaşdırılmasına şərait yaratmışdır. Elektron gömrük sistemləri, rəqəmsal platformalar və innovativ texnologiyalar əməliyyat xərclərini azaldır, şəffaflığı artırır və təchizat zəncirində koordinasiyanı gücləndirir. Qiymətləndirmə nəticəsində müəyyən olunur ki, bu texnologiyaların tətbiqi Azərbaycanın beynəlxalq ticarətdə rəqabət qabiliyyətini artırsa da, kibertəhlükəsizlik, infrastruktur və insan kapitalının inkişafı kimi məsələlər hələ də aktual olaraq qalır.

Açar sözlər: rəqəmsallaşma, logistika, təchizat, gömrük, rəqabət

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, magistrant, Bakı, Azərbaycan

E-poçt: rashidli.atabay.nahid.2024@unec.edu.az

Daxil oldu: 28 Dekabr 2025; Qəbul edildi: 13 Fevral 2026; Onlayn dərc edilib: 28 May 2026

© Müəllif(lər) 2026. Bu, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Beynəlxalq Lisenziyası (CC BY-NC 4.0) şərtləri altında paylanan açıq girişli məqalədir.

Assessment of the Application of Digital Technologies in the International Supply Chain in Azerbaijan

Atabay Rashidli

Abstract. This article assesses the application of digital technologies in the international supply chain in Azerbaijan and its effectiveness. Initiatives implemented by the Ministry of Digital Development and Transport of the Republic of Azerbaijan and the State Customs Committee within the framework of the country's digitalization policy have created conditions for the optimization of logistics and trade processes. Electronic customs systems, digital platforms and innovative technologies reduce operational costs, increase transparency and strengthen coordination in the supply chain.

The assessment results show that although the application of these technologies increases Azerbaijan's competitiveness in international trade, issues such as cybersecurity, infrastructure and human capital development still remain relevant.

Keywords: digitalization, logistics, supply, customs, competition

Azerbaijan State Pedagogical University, Master's student, Baku, Azerbaijan

E-mail: rashidli.atabay.nahid.2024@unec.edu.az

Received: 28 December 2025; Accepted: 12 February 2026; Published online: 28 May 2026

© The Author(s) 2026. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).

Giriş

Müasir qlobal iqtisadiyyatda beynəlxalq təchizat zəncirləri ölkələrin iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayır. Bu zəncirlərin səmərəli fəaliyyəti isə getdikcə daha çox rəqəmsal texnologiyaların tətbiqindən asılı olur. Azərbaycan da bu qlobal tendensiyaya qoşularaq iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində rəqəmsallaşmanı prioritet istiqamət kimi müəyyən etmişdir. Xüsusilə Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən həyata keçirilən islahatlar təchizat zəncirində innovativ həllərin tətbiqini sürətləndirmişdir (Abbasova, 2020). Rəqəmsal texnologiyalar beynəlxalq təchizat zəncirinin bütün mərhələlərində səmərəliliyin artırılmasında əsas rol oynayır. Bu texnologiyalar vasitəsilə məlumatların real vaxt rejimində toplanması, emalı və ötürülməsi mümkün olur ki, bu da qərarvermə prosesini sürətləndirir və daha dəqiq edir. Xüsusilə süni intellekt, blokçeyn, böyük verilənlər və IoT kimi innovativ həllər təchizat zəncirində şəffaflığı və izlənilə bilənliyi gücləndirir (Əliyev, 2021).

Rəqəmsallaşma logistika əməliyyatlarının optimallaşdırılmasına, nəqliyyat marşrutlarının daha səmərəli planlaşdırılmasına və ehtiyatların düzgün idarə olunmasına şərait yaradır. Bu da öz növbəsində xərclərin azalmasına və vaxt itkisinin minimuma endirilməsinə səbəb olur. Məsələn, avtomatlaşdırılmış sistemlər vasitəsilə anbar idarəçiliyi daha dəqiq həyata keçirilir, gecikmələr və insan səhvləri azalır. Bundan əlavə, rəqəmsal texnologiyalar təchizat zəncirində risklərin idarə olunmasını da asanlaşdırır (Babayev, 2019). Məlumat analitikası və proqnozlaşdırma alətləri potensial problemləri əvvəlcədən müəyyən etməyə imkan verir. Eyni zamanda, rəqəmsal platformalar vasitəsilə təchizat zəncirinin bütün iştirakçıları arasında koordinasiya güclənir və əməkdaşlıq daha effektiv olur. Nəticə olaraq rəqəmsal texnologiyalar təchizat zəncirinin çevikliyini, şəffaflığını və dayanıqlığını artıraraq onun ümumi performansını əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırır (Əliyeva, 2022; Rzayeva, 2021).

Tədqiqat

Azərbaycanda rəqəmsal texnologiyaların təchizat zəncirində tətbiqi son illərdə sürətli inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur və bu proses dövlət tərəfindən məqsədyönlü şəkildə dəstəklənir. Xüsusilə Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi və Dövlət Gömrük

Komitəsi tərəfindən həyata keçirilən rəqəmsallaşma siyasəti logistika və ticarət əməliyyatlarının modernləşdirilməsinə imkan yaratmışdır (Hacıyev, 2023; Əhmədov, 2021).

Mövcud vəziyyətin təhlili göstərir ki, ölkədə elektron gömrük sistemləri, rəqəmsal bəyannamə platformaları və “bir pəncərə” mexanizmi geniş tətbiq olunur. Bu sistemlər vasitəsilə idxal və ixrac əməliyyatlarının rəsmiləşdirilməsi xeyli sürətlənmiş, sənəd dövriyyəsi sadələşmiş və insan amilindən asılılıq azalmışdır. Nəticədə, tranzit yüklərin ölkə ərazisindən keçidi daha operativ və səmərəli şəkildə həyata keçirilir. Eyni zamanda Azərbaycanın beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərində yerləşməsi rəqəmsal həllərin tətbiqini daha da aktualaşdırır. Logistika mərkəzlərində və nəqliyyat infrastrukturunda rəqəmsal izləmə sistemlərinin tətbiqi yüklərin hərəkətinə nəzarəti gücləndirir və təchizat zəncirinin şəffaflığını artırır. Bu isə ölkənin regional logistika mərkəzi kimi mövqeyini möhkəmləndirir. Bununla belə təhlil göstərir ki, müəyyən problemlər hələ də qalmaqdadır (Hüseynova, 2022). Rəqəmsal infrastrukturun bütün regionlarda eyni səviyyədə inkişaf etməməsi, yüksək ixtisaslı kadr çatışmazlığı və kibertəhlükəsizlik riskləri bu sahədə əsas çağırışlar kimi çıxış edir. Bundan əlavə, bəzi hallarda texnoloji həllərin inteqrasiyası tam şəkildə təmin olunmadığı üçün sistemlər arasında əlaqələndirmə problemləri yaranır (İbrahimov, 2023). Ümumilikdə qiymətləndirmə göstərir ki, Azərbaycanda rəqəmsal texnologiyaların təchizat zəncirində tətbiqi müsbət istiqamətdə inkişaf edir və artıq konkret nəticələr verməkdədir. Lakin bu inkişafın davamlı olması üçün infrastrukturun gücləndirilməsi, innovasiyaların təşviqi və insan kapitalına investisiyaların artırılması vacib hesab olunur. Azərbaycanda rəqəmsal texnologiyaların beynəlxalq təchizat zəncirində tətbiqi ilə bağlı bir sıra problemlər və çağırışlar mövcuddur (İsmayılov, 2022; Səlimov, 2019).

Cədvəl 1

Azərbaycanda rəqəmsal texnologiyaların beynəlxalq təchizat zəncirində tətbiqi

Nö	Sahə	Vəziyyət	Təsir
1.	Rəqəmsal gömrük sistemləri	Tətbiq olunub və inkişaf edir	Sənədləşmə sürətlənib, şəffaflıq artıb
2.	Logistika və nəqliyyat	Qismən rəqəmsallaşib	Yüklərin izlənməsi və idarəetmə yaxşılaşıb
3.	İnfrastruktur	Regionlar üzrə fərqlidir	Bəzi yerlərdə proseslər ləngiyir
4.	Kadr potensialı	Məhduddur	Texnologiyaların tam tətbiqinə mane olur
5.	Kibertəhlükəsizlik	İnkişaf mərhələsindədir	Məlumatların qorunması riski qalır

İlk növbədə kibertəhlükəsizlik riskləri ön plana çıxır. Rəqəmsallaşmanın genişlənməsi məlumatların qorunmasını daha da vacib edir və bu sahədə boşluqlar ciddi təhlükələr yarada bilər. Digər mühüm problem rəqəmsal infrastrukturun qeyri-bərabər inkişafıdır. Paytaxt və iri logistika mərkəzlərində texnoloji imkanlar yüksək olsa da, bəzi regionlarda bu imkanlar məhduddur ki, bu da təchizat zəncirində vahid sistemin formalaşmasına mane olur. İnsan kapitalı və kadr çatışmazlığı da əsas çağırışlardan biridir (Məmmədov, 2020). Rəqəmsal texnologiyaların effektiv tətbiqi üçün ixtisaslı mütəxəssislərə ehtiyac var, lakin bu sahədə peşəkar kadrların sayı hələ kifayət deyil. Bundan əlavə sistemlərin inteqrasiyası problemi mövcuddur. Müxtəlif qurumlar tərəfindən istifadə olunan rəqəmsal platformalar arasında tam uyğunluq və məlumat mübadiləsi bəzən məhdud olur. Bu isə əməliyyatların səmərəliliyini azalda bilər (Mustafayev, 2020). Nəhayət, texnoloji asılılıq və innovasiya səviyyəsi də diqqət çəkir. Xarici texnologiyalardan asılılıq yerli innovasiya ekosisteminin inkişafını zəiflədə və uzunmüddətli perspektivdə risklər yarada bilər. Bu problemlərin həlli üçün kompleks yanaşma, dövlət-özəl sektor əməkdaşlığı və davamlı investisiyalar vacib hesab olunur (Quliyev, 2019; Zeynalova, 2023).

Nəticə

Azərbaycanda rəqəmsal texnologiyaların beynəlxalq təchizat zəncirində tətbiqi ümumilikdə müsbət nəticələr verməkdədir. Aparılan təhlil göstərir ki, rəqəmsallaşma logistika və ticarət əməliyyatlarının daha sürətli, şəffaf və səmərəli həyata keçirilməsinə imkan yaradır. Xüsusilə Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən həyata keçirilən rəqəmsal islahatlar təchizat zəncirinin optimallaşdırılmasında mühüm rol oynayır. Qiymətləndirmə nəticəsində müəyyən olunur ki, elektron gömrük sistemləri, rəqəmsal platformalar və avtomatlaşdırılmış idarəetmə mexanizmləri əməliyyat xərclərini azaldır, insan faktorundan asılılığı minimuma endirir və tranzit əməliyyatlarının səmərəliliyini artırır. Bu da Azərbaycanın regional logistika mərkəzi kimi mövqeyini gücləndirir. Bununla belə, mövcud nailiyyətlərlə yanaşı, kibertəhlükəsizlik riskləri, infrastruktur fərqlilikləri və ixtisaslı kadr çatışmazlığı kimi problemlər bu sahənin davamlı inkişafına təsir göstərir. Bu çağırışların aradan qaldırılması rəqəmsal transformasiyanın daha dayanıqlı və effektiv olmasını təmin edə bilər. Ümumilikdə, nəticə olaraq demək olar ki, rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi Azərbaycanın beynəlxalq təchizat zəncirində rəqabət qabiliyyətini artırır və ölkənin qlobal iqtisadi inteqrasiyasını gücləndirir. Davamlı inkişaf üçün isə innovasiyaların genişləndirilməsi və rəqəmsal ekosistemin daha da təkmilləşdirilməsi vacibdir.

Ədəbiyyat

1. Abbasova, G. R. (2020). *Innovasiya və rəqabət qabiliyyəti*. Qanun.
2. Babayev, E. R. (2019). *Nəqliyyat və təchizat zənciri*. Elm.
3. Əhmədov, F. N. (2021). *Blokçeyn texnologiyası və tətbiqləri*. İqtisad Universiteti.
4. Əliyev, H. R. (2021). *Rəqəmsal iqtisadiyyat və logistika sistemləri*. Elm.
5. Əliyeva, N. S. (2022). *Böyük verilənlər və iqtisadi analiz*. ADNSU.
6. Hacıyev, T. E. (2023). *Rəqəmsal iqtisadiyyatın əsasları*. Elm.
7. Hüseynova, A. V. (2022). *Rəqəmsal transformasiya prosesləri*. ADU nəşriyyatı.
8. İbrahimov, K. S. (2023). *Süni intellekt və iqtisadiyyat*. Elm və Təhsil.
9. İsmayılov, A. V. (2022). *Logistika menecmenti*. ADİU.
10. Quliyev, O. F. (2019). *Logistika və beynəlxalq ticarət*. Azərbaycan Universiteti.
11. Məmmədov, E. K. (2020). *Təchizat zəncirinin idarə olunması*. Qanun.
12. Mustafayev, C. Ə. (2020). *İnformasiya texnologiyaları və biznes*. UNEC.
13. Rzayeva, L. N. (2021). *Gömrük sistemlərində rəqəmsallaşma*. Gömrük Akademiyası.
14. Səlimov, R. E. (2019). *Beynəlxalq logistika sistemləri*. Qafqaz Universiteti.
15. Zeynalova, S. E. (2023). *Rəqəmsal gömrük sistemləri*. Dövlət Gömrük Komitəsi Nəşriyyatı.